

PANURUS

FUGLE OG NATUR I SØ

54. ÅRGANG

2020

NR 3

INDHOLDSFORTEGNELSE

DM i hjemmebirding	2
Never give up	4
Torup made	5
Genkendelsesøvelse	6
Opråb til fotografer ved biæderkolonien	7
Hvad siger fuglene	8
Side 9 fuglen	9
På fugletur til Margrethe sø	10
Hundeloven og snor	11
Gode oplevelser	12
Sol-, vand - og støvbadning	14
Vis hensyn til ynglefuglene	16
Formandens PIP	17
Bundsø og DOF basen	18
Dine, mine og vores	20
Fugleunger i haven	21
Opslagstavlen	22
Gæt'n fugl	23
Flensborg fjor og Broager Vestermark	24
Løsning på spektrogram	25
Havørne i Sønderjylland	26
Agerhøners endeligt	27
Til rovfugletræf	28
Grønne parakitter	29
Fugleture	30

Forsidebillede

Stilts
Ander Otto Nielsen, Bremsbøl sø 2020

Bagsidebillede

Gulbug
Foto: Per Berthing, Filsø 2020

Set på www.dof-syd.dk

DM I HJEMMEBIRDING 2020

Der er vel næppe noget der ligger mere ligetil, efter et forår hjemsendt og indespærret i coronaens-navn, end at starte DM i hjemmebirding.

Konceptet er kendt fra Sverige og herfra har vi forsøgt at samlet lidt inspiration. Konkurrencen løber af stablen lørdag den 12. september fra klokken 00:00 – 16:00. Reglerne er meget simple, alle medlemmer af Club300.dk og Dansk Ornitologisk Forening kan deltage, Men man skal være tilmeldt for

at deltage. Tilmelding sker ved at skrive at man deltager enten på Club300.dk, eller ved at sende en mail til Club300@club300.dk.

Du skal være bosat på den matrikel du tilmelder og kun fra denne må der registreres arter fra på dagen. Alle arter der ses eller høres fra matriklen tæller, de behøver ikke være på selve matriklen.

**Læs mere på
www.dof-syd.dk**

FORORD

Af Viggo Petersen

Det er ikke meget man oplever, når man ikke opsøger oplevelsen. Alligevel hænder det .

Imens jeg sad i min havestol og gispede i varmen, dukkede der ud af den blå og skyfri himmel, en flok på cirka 50 mursejlere op over min matrikel (på Kegnæs).

De fløj rundt i et lille område og årsagen var selvfølgelig flyvemyrer. Således stod det på i 5-10 minutter. Men lige pludselig var de væk, som ved et trylleslag.

Hvor kom de fra? Hvordan vidste de, at lige netop på dette sted var der flyvemyrer. Hvis myrerne blev opdaget tilfældigt af en enkelt mursejler, hvordan fik den så formidlet det til hele flokken? Kan mursejlere kommunikere?

Sommeren går på hæld, vi er på vej ud af en lidt stille periode, men nu starter træksæsonen. Rovfuglene skal sydpå, vadefugle samler sig i Vadehavet. Man-

ge af småfuglene rejser ligeledes sydpå, mens andre nordfra gæster os. Tænk bare på kvækerfinkerne sidste år.

Store og små oplevelser venter på os derude, og som artiklerne i dette blad viser, er oplevelser noget du selv skaber, enten alene eller sammen med andre. Oplevelser skal helst deles og så er det jo godt du har Panurus.

Et par af artikler i dette blad handler om god opførsel i naturen, eller mangel på samme.

Der er ingen, der ejer fuglene/dyrene, men hvis fremover skal have gode oplevelser, kræver det at vi viser hensyn og undgår at overskride fuglenes/dyrenes komfortzone.

En afstand der ikke umiddelbart kan defineres, men skal fornemmes - **vend om** når du ser de bliver utrygge.

Vi ses derude - på afstand

*Nu falmer skoven trindt om land,
og fuglestemmen daler;
alt flygted storken over strand,
ham følger villre svaler.*

N.F.S. Grundtvig

Annonce

Redekasser & Foderhuse

Kig ind på hjemmesiden for typer og priser.

Afhent på mit værksted, eller jeg sender.

Specielle kasser fremstilles gerne efter ønske.

Hans Erik Lock, Aubækvigvej 2, 6200 Aabenraa
tlf. 7462 2203, mobil 2224 5287, mail lock1@live.dk

www.Redekassebyggeren.dk

NEVER GIVE UP!

Af Claus Pørksen (tekst og foto)

Familien har et sommerhus ud til rørskovens ved Lakolk sø på Rømø. Her fra terrassen kan man iagttage de fugle, som hører rørskovens til: rørhøg, rørdrum, rørsanger og sivsanger. Her i pinsedagene kom vi endog meget tæt på en fugl, som vi normalt kun ser på stor afstand syngende fra toppen af et tagrør: **rørspurven.**

Der lød pludseligt et ordentlig brag, da to fugle i fuld fart hamrede ind i opholdsstuen store glasrude. Det sorte hoved og den hvide nakkekrave afslørede, at der var tale om rørspurve. Det var tydeligt at se, at de to små kræ havde taget skade.

Fugl nr. 1 stod fortumlet i skyggen under vinduet, og nr. 2 lå på siden gispende efter vejret, ude af stand til at holde sig på benene. Nr. 2 tog jeg op i hånden for at se nærmere på den, og jeg må da ærligt indrømme, at jeg stærkt overvejede, om det ikke var bedst for den at blive aflivet. Et familiemedlem, en ung dame, mente dog, at den skulle have en chance, for det kunne vel ikke udelukkes, at den blev rask igen?

Unge kvinder skal ikke modsiges, så vi lod herefter fuglene være i fred.

Efter ca. 15 minutter havde nr. 1 sundet

sig så meget, at den kunne flyve ud i rørskovens. Nr. 2 var jeg mere bekymret for, men til min overraskelse kom også den på vingerne igen efter at have sundet sig i næsten én time.

Sagen viser, at det er en vanskelig balancegang, om man skal befri et dyr for dets lidelser, eller om man skal satse på, at et skadet dyr kommer til hæfterne igen. Særligt ved små fugle er det vanskeligt at vurdere skadernes omfang. Her endte historien heldigvis på den gode måde.

Rørspurv nr. 2 få sekunder inden den lettede ud i rørskovens.

TORUP MADE

Af Kaj Abildgaard

I år har man ikke som normalt pumpet vinterens vand ud så hurtigt som muligt. Der er derfor stadig på nuværende tidspunkt midt i august et vandområde til trods for den normale udtørring.

uønsket. Jeg har svært ved at se, at den skulle være mere invasiv end f. eks. tranen? En kendsgerning er dog, at arten har udbredt sig en del og kan ses mange steder også i et pænt antal.

Dobbeltbekkasiner
Foto: Jan Klinksgaard

Det har ændret stedet fuldstændigt i positiv retning.

11 gange i juli måned er der set 2 traner fouragere. Det giver os håb om, at tranen nu for første gang kan finde på at yngle på Als. Et spørgsmål er stadig. Hvor kommer disse traner fra?

En anden art set i området er klyden, som har optrådt med 2 eksemplarer dog kun i kort tid. Det er også en ny art for Als. Normalt skal vi finde dem ved Vesterhavet.

2 nilgæs har opholdt sig på stedet i nogle uger. De er heller ikke almindelig på vores egn. Desværre har den fået betegnelsen "invasiv art" og betegnes som

Torup made er også blevet et godt sted for vadefugle. Der er i de sidste måneder set omkring 10 hvidklire, en enkelt sortklire, en enkelt rødben, op mod 20 dobbeltbekkasiner, 27 tinksmede, et par sva-leklire, 4 brushøns, et par mudderklirer, krumnæbbet ryle og op til 20 alm. ryler.

Dertil kommer mange forskellige ænder og 2 arter lappedykkere.

Gæs forekommer i 100 vis. Der er en del fiskehejrer, og sølvhejren har også været forbi. Endelig kan man ved ca. hver andet besøg se et par havørne overvåge området.

Det bliver interessant at følge stedets udvikling fremover.

Havørn sætter fod i grågæssene
Foto: Jan Klinksgaard

????????????

Af Beatha von Buntspecht

Hvem gemmer sig bag pseudonymet Beatha von Buntspecht, og vilke fugle gemmer sig bag de pixelerede figurer herunder?

- Tip: - Nummer 20 er en stillids.
- Beatha er også en Jägermeister, og god til at slå på vejrmøller.

Løsningen findes andetsteds i bladet, men prøv først uden at "snyde"

OPRÅB TIL FOTOGRAFER

Af Per Bangsgaard

I forbindelse med en artikel om biæderne i 2020, ville jeg hav lavet et kort indlæg om fotografering. Men et par uheldige oplevelser på det seneste, gør at jeg vil komme med et opråb til fotografer, der forstyrrer biæderne omkring deres rede.

Jeg fotograferer selv. Det skal der ikke herske den mindste tvivl om. Men jeg har nogle regler, jeg altid overholder.

Jeg går aldrig ind på privat grund uden tilladelse og jeg går aldrig tæt på rederne for at få et bedre billede .

Omkring biæderne har jeg nu brugt 4 år for at være med til at finde ud af hvordan de lever – deres adfærd og jeg observerer hvert år, hvordan jeg kan forbedre området for disse sjældne fugle .

Jeg er da selv lidt stolt af, hvis jeg kan være med til at gøre en forskel for disse fugle, og opholder mig i området på alle tider af døgnet og i al slags vejr.

Det giver mig mange oplysninger, som jeg kan bruge for biædernes ve og vel på den lange bane.

Jeg sidder altid samme sted på en passende afstand fra rederne, men hvor jeg har overblik over området.

Jeg har tilladelse til at være i grusgraven plus de marker der ligger lige omkring.

Har aldrig fortalt om området til andre og har aldrig haft andre med derude. Jeg betragter mig selv som fugleman ikke fotograf.

Dem som jeg her kalder *fotografer*, har i mine øjne ikke noget at gøre med fuglefolk.

Det er heldigvis sådan at langt de fleste af dem der kommer, er fuglefolk og overholder de uskrevne regler der er om færdsel i området.

Jeg ved, at det er regler DOF og OAS de også har, at man bliver ude på den offentlige vej, der findes derude. Men jeg har oplevet i de sidste par uger at folk er gået ind til og endda helt ind i grusgraven, for at komme tættere på fuglene.

De 2 sidste personer over for hvem jeg påtalte, at det var skidt de opholdt sig i grusgraven, burde være fuglefolk, der kender til fuglenes behov, men her må jeg desværre ændre min opfattelse.

Jeg opdagede disse 2 fotografer ved at se på fuglenes adfærd og var klar over noget var galt.

Det par biæder der har unger i højre side af grusgraven ville ikke flyve til deres rede. Først da de var gået faldt der ro over kolonien.

Jeg kender flere personer der har været i grusgraven, og det er derfor jeg skriver dette her .

Hvis disse forstyrrelser forsætter vil der måske om få år ikke være flere ynglende biædere i Sønderjylland.

Så derfor vil jeg opfordre alle til at hjælpe med til at disse regler bliver overholdt .Ikke for min skyld ,men for biædernes skyld .det syntes jeg vi skylder disse flotte fugle der tager den lange vej fra Sydafrika for at yngle på vores lille plet.

Man kan sagtens tage billeder af fuglene fra den offentlige vej der findes der ude.

Da stedet er hemmeligt (selv om der er rigtig mange der kender stedet) skriver jeg ikke hvor det er men jeg håber på at dette her kan være med til at vi får glæde af biæderne i mange år endnu.

Seneste nyt

Fredag d 14 august var ugerne fløjet af reden og jeg var der ude for at lave mine sidste notater og mine opmålinger af stedet. Det er sådan at helt oppe i grusgraven er der en terrasse hele vejen rundt i grusgraven. Fra denne terrasse til rede indgangene er der vel 50-60 cm. Da jeg vil måle det øverste redegul, ser jeg til min forfærdelse, at her er der friske fodspor fra mennesker. Da det er løst sand der ligger her, er det jo meget nemt at se disse aftryk. Så er det jeg spørger mig selv. Hvad f.... laver disse mennesker her. De er kun 40 cm fra rede hullerne . Kan slet ikke se noget fornuft i dette, men jeg har ikke svaret på, hvad de fjolser (undskyld mit sprog) skal lave her .

Som jeg har skrevet før, vil jeg gøre mit til at det kan lykkes for biæderne at blive på stedet i mange år endnu og håber jeg kan være med til at få alt dette her stoppet .

Ikke for min, men for biædernes skyld.

Biæder, fotograferet fra vejen - i sikker afstand
Foto: Klaus Bo Jensen

HVAD SIGER FUGLENE, OG HVORDAN HUSKER VI DET?

Af Lars Peter Hansen og Henrik Henriksen

Er det gærdesmuttens kald, der lyder, som når fjederen i et mekanisk urværk trækkes op?

Fuglesang og kald fascinerer mange mennesker. Med stor artsrigdom hos fuglene, og hvor stort set hver art har udviklet sin egen karakteristiske sang, bliver vi dog ofte udfordret. Hvilken fugl er det, vi hører? For nogle er fuglesang blot en ensartet baggrundskulisse af fløjtetoner, mens den for andre er en kilde til nydelse og forundring over, hvor smukke de enkelte sange eller kald er. Men hvem er det, der synger netop denne smukke sang?

Schmidt, Schmidt, Schmidt, hatte sieben Töchter, hatte sieben Töchter, Töchter sieben Töchter sieben Töchter sieben ...
det-det-det-kan jeg sige lige så tit det skal være
Snälla lilla mama, må jag gå på bio i kväll ...
en-to-tre-fire-fem-seks-syyyyy ...
Vil I - Vil I bare se! ...
Ri-sen-ge-bir-ge

Illustrationen er fremstillet til artiklen af "Saxoart tegning og illustration" v/Mikael Nielsen ...fomentlig en kærsanger, da den synes at beherske mange fuglestemmer...en god imitator!

Der er mange måder at identificere og huske på. Personer med musikalske evner kan huske melodien og tonerne i sangen og sammenligne den med en optagelse på en cd

eller på en smartphone. Andre kan i fuglebøger læse kryptiske bogstavkombinationer, der med lydskrift forsøger at efterligne sang eller kald. Nogle optager sangen på telefonen og sammenligner den med en optagelse på en cd eller på nettet. Sonogrammer, hvor sangens frekvens vises over tid, og sangen ses som et billede, der kan gemmes og dermed huskes. Ofte er vi i felten sammen med en mere erfaren person, som kan fortælle hvilken fugl der høres. Men hvordan husker vi den? Mange prøver med egne eller andres huskeremser at huske sangen. En kombination af ovenstående er ofte en god hjælp, specielt når foråret melder sig, og flere og flere fugle, som man ikke har hørt længe, deltager i sangkoret.

På fælles fugleture hører vi ofte flere af deltagerne dele den eller de huskeremser, som de selv benytter. Netop huskeremser er gode for såvel begynderen som for den mere erfarne til at kunne udpege hvilken fugl, der høres og huske det til dagen, ugen eller året efter. Gulspurvens "en-to-tre-fire-fem-seks-syyyyy", eller bogfinkes "det-det-det-kan jeg sige ligeså tit det skal være", er blot to eksempler.

Vi har derfor kastet os over den lidt specielle opgave, det er at få samlet flest mulige huskeremser og -regler, som vi efterfølgende gerne vil dele med læserne af Panurus.

Vi vil derfor gerne bede jer alle om at sende os de huskeremser, som I kender og bruger. Send gerne både jeres helt egne remser men også de remser, som I betragter som helt almindelige, også selvom I er sikre på, at andre kender dem, og sender dem til os. Vi glæder os til at høre fra jer og til senere at dele dem med jer.

Lars Peter Hansen
jette_lp@hotmail.com

Henrik Henriksen
henrik.henriksen@outlook.dk

Navn: Jeg hedder **MUNK**, men det er egentlig mest min kærestes navn ! Mellem os så hedder jeg i virkeligheden: ***sylvia atricapilla***.

Mål: Længde 13,5 – 15 cm.

Mine fortrin: Jeg elsker min rødbrune "hårpragt" . Der er lidt "irsk" og "viltert" over den !

Hobby: At lytte til min kærestes skønsang. ♥

SIDE 9

FUGLEN

Fremtid: Gerne en 4 – 6 unger pr. år, som kan klare sig selv indenfor et par uger !

Min livret: Jeg elsker "dansemyg", men en fuldfed skovflåt er nu heller ikke dårlig !

Min stemme: Mine venner kalder den "sprudlende" og "karakterfuld", og jeg synes faktisk, at KMO rammer helt rigtig i sin beskrivelse på side 302 i "Fugle i felten".

...om et år er jeg...: Forhåbentlig er jeg kommet godt igennem min vinterferie i Spanien eller Nordafrika. Er det sådan, vil jeg gerne komme forbi igen for at "vise mig frem".

Turn-offs: Hader, hvis der bliver holdt "prædikener" over mig. Eller hvis nogen "mister kalotten" i ophidselse. Det er i orden at "gå i kloster", hvis behovet opstår, men vi er altså ikke skabt til at "leve i cølibat" !

Indsendt af: Klaus Bo Jensen

FUGLETUR TIL MARGRETHE SØ

Af Viggo Petersen

Efter at vores forårsprogram blev lagt ned af covid 19 virus, startede OAS efterårs-sæsonen med en tur til Margrethe sø i Gråsten skovene med 17 deltagere under kyndig ledelse af Lars Peter.

Turen startede, ikke overraskende med et lille intermezzo omkring sonografer.

I mens Lars Peter fortalte om tranerne kunne vi høre dem i baggrunden. Meget pædagogisk.

Herefter gik turen til Magrethe sø, turens egentlige mål. Undervejs blev der ivrigt lyttet til de sangfugle som stadig var aktive i en ellers stille periode, hvor territorieforsvar og magesøgning er et overstået kapitel. Jeg kan lige så godt sige det nu, det blev en super tur i super vejr, i super selskab med hele 33 arter på DOF basen.

Foto: Klaus Bo Jensen

En af turens højdepunkter var da vi opdagede havørnen i det udgåede træ på den modsatte bred.

Men ikke nok med det. Da vi kom på den anden side af *øen uden navn*, sad der minsandten én til.

De fløj begge over og satte sig i skovhjørnet på den nordlige side af søen. Motivet blev ivrigt studeret og fotograferet, og man kunne se at den ene havde ringmærker på fødderne.

Vi talte om det kunne være en voksen og en unge, men som I kan se på billedet har begge fugle gult næb, altså voksne ørne.

Per Bangsgaard som til på P pladsen, kun fortælle os at det sandsynligvis drejede sig om en svensk indregistreret (ringmærket) havørn som normalerwise opholder sig omkring Glücksburg/Holnæs. Men som tit ses på Gråsten egnen, hvor den fouragerer.

Senere på måneden havde vi en tur til Trillen med 16 deltagere, så er vi gang.

Unge af toppet lappedykker, en anden af de fugle der gjorde sig særligt (højlydt) bemærket
Foto: Oliver Laursen

§ HUNDELOVEN OG SNOR

Som følge af en lille hændelse på fugleturen på Trillen, hvor vi mødte et ægtepar, der ikke havde deres hund i snor, og derfor jagede flere fugle op fra stranden, bringer vi dette uddrag af hundeloven.

Hundeloven og snor

Selvom hunden er velopdragen, må den ikke løbe frit alle steder. I byer og områder med bymæssig bebyggelse, hvor man færdes på gader, veje, stier eller pladser m.v., der er åbne for almindelig færdsel, skal hunde nemlig, ifølge hundeloven, være i snor eller følge en person med fuldt herredømme over den. Snoren skal kunne gøres så kort, så hundeføreren kan holde hunden tæt ind til sig. Derudover kan der i hver enkelt kommune være regler for, at en hund ikke må gå uden snor.

Fuldt herredømme er ikke nærmere bestemt i loven, men betyder ifølge tidligere domme, at hundeføreren kan standse hunden, hvis den f.eks. angriber andre dyr eller mennesker. Uanset om hunden må løbe frit eller skal holdes i snor, er det altid hundeførerens ansvar, at hunden ikke volder skade eller er til gene for sine omgivelser. Hvis hundens adfærd eksempelvis gør andre personer utrygge eller bange, bør den altid holdes i snor, uanset om det er tilladt for hunde at løbe frit i området. Desuden anses en hund ikke for at være under følgeskab, blot fordi den er under opsyn fra en bolig eller et forretningslokale.

Uden for byer som eksempelvis parker

og skove, har man pligt til at holde sin hund til sig, så den ikke strejfer om, medmindre det er tilladt med fritløbende hunde, som det er i de mere end 200 etablerede hundeskove over hele landet. Du kan finde en oversigt over hundeskove på Naturstyrelsens hjemmeside.

Når man tager hunden med på stranden, afhænger reglerne om snor af årstiden. I vinterhalvåret (oktober til og med marts) må din hund gerne løbe frit på stranden. I sommerhalvåret (april til og med september) skal hunden derimod være i snor. Bemærk, at der er en del strande, hvor det er helt forbudt at medtage hund. Du bør derfor altid lægge mærke til skiltningen, inden du tager hunden med på stranden.

”Det er meget vigtigt at holde sin hund i snor efter den 1. april, fordi vi hundeejere skal tage hensyn til de ynglende fugle rundt omkring på strandene. Vi kan ofte ikke selv se dem, men vores hundesnuder kan nemt finde dem, så det er vigtigt at give fuglene fred til at passe sine unger uden at skulle frygte løse rovdyr som hunde.”

Dyrenes Beskyttelse

GODE OPLEVELSER

Af Oliver Laursen - tekst og foto

Når man nu går ud for at kigge på fugle, så er der altid mindst en god oplevelse (medmindre der ingen fugl er 😊) I dette skriv vil jeg fortælle om mine gode oplevelser, det går fra Verdens ende (Grenen – Skagen) til det sydlige Broagerland, og vi kan vel starte fra en ende af.

Over det sydlige Broagerland har der været hele 3 duehøge som kom lige over hovedet på mig, og så er der altid den flok traner som af og til kommer forbi. Jeg sad derhjemme og lige pludseligt kom min mor ind på værelset med telefonen i hånden, hun sagde at det var Bjar-

ne som havde ringet, han fortalte mig så at han har en rødtoppet fuglekonge ved Brombjergstien, så måtte man afsted efter den.

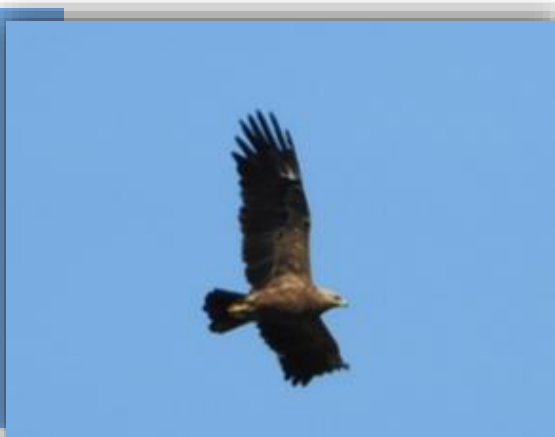
Vi skruer tiden lidt tilbage til efteråret 2019 i Blåvand hvor der var mange gode oplevelser, men det har jeg allerede skrevet om i et tidligere nummer.

Så bliver det jo lidt varmere så trækfuglene fra Afrika kommer tilbage, det betyder at man tager til tontoft nakke og kigger efter de mange fugle. Det gav blandt andet lille fluesnapper (de er faktisk mindre end man tror) og bjergpiber.

Efter man har været langs rundt omkring det mere sydlige Jylland så måtte man jo

En tåget dag på verdens ende

over til Verdens ende for at se på me-gafede fugle sammen med DOF UNG.

Jeg kom lidt før de andre fordi deres tog blev forsinket, så måtte man jo se på fugle og det er faktisk ikke til at tro at der faktisk er fugletræk næsten over hele Skagen, fordi ved vores hytte der kom der over 100 musvåger, 10 hvepsevåger, 1 vandrefalk, dværgfalk, rød glente og fiskeørn, og det var bare mens man venter.

Vi tog til Flagbakken, som jeg syntes var den bedste oplevelse jeg nogensinde har haft i det mindste med rovfugle, FORDI der kom en lille skrigeørn lige over hovedet på en, det var VILDT, og så når man tog tilbage for at lede efter flere fugle, så kom der hele 5 sorte glenter også virkeligt tæt på.

Så skulle vi til Grenen, og her var også masser af gode oplevelser, fordi man står foran "kabeltromlen", så kan der jo ses rørdrum, og vi så hele 3 rørdrumme i luften på en gang og så kom der en rørhøg og angreb dem, men de angreb så også den bagefter. Det var godt nok sjovt. vi kiggede så videre, men der kom lige pludselig pres på fordi på ZELLO blev der sagt, at der kom en *dværgørn* hen over radaren. Den var godt nok flot. Vi slappede så lidt af, der hvor vinden ikke ramte os konstant. Det viste sig så at være en god ide fordi der kom der skam en pirol.

Har I haft nogle gode oplevelser som I vil dele?

Announce

 HaveJan.dk
Jans Stubfræsning · Tlf. 28 14 44 64

Faglært Anlægsgartner,
Have- & landskabstekniker

Jan Ravnborg

Nørrehedevej 11, Østerby • 6280 Højer
Telefon: 28 14 44 64 • jan@havejan.dk
www.havejan.dk

SOL-, VAND- OG STØVBADNING

Af Hanne & Jens Eriksen

Under den seneste hedebølge i august drog masser af mennesker til stranden for at bade eller for at solbade. Vi blev alle rådet til at drikke masser af vand.

Fuglene har også brug for vand og for at bade, især når det er varmt. Hvis man har et fuglebad i haven, kommer fuglene gerne flyvende til enten for at drikke eller bade, ofte begge dele. I de varmeste timer bliver fuglene tørstige akkurat som os, og de nyder også at bade for at holde fjerdragten ren og i god orden. Mens en fugl bader, sprøjter vandet i alle retninger, og selv en enkelt fugl kan hurtigt tømme et lille fuglebad. Efter badet ryster fuglen sig voldsomt og følger op med at pudse fjerene omhyggeligt. Især i varmt vejr er det nødvendigt at rengøre fuglebadet dagligt og sikre sig, at der altid er vand i badet. Et fuglebad om sommeren er lige så god til at lokke fugle til haven som det at fodre om vinteren.

En anden form for badning, men uden vand, er støvbadning også kaldet sandbadning. Mens mange arter kommer til fuglebadet for at bade, er det hos os især Gråspurve og Skovspurve, der støvbader. De finder sig en tør, sandet plet, lægger sig på maven, ofte med vingerne spredte, og drejer rundt, indtil de har skabt sig en lille fordybning. Samtidig flyver små sandkorn ind mellem fjerene og rammer fuglenes skind. Herved skræmmes mider og andet utøj væk fra skindet. Efter støvbadet rystes fjerene grundigt, og der sluttes af med en ordentlig gang fjerpudsning med næbbet. Ser man flere små kratere i tør og sandet jord, er det et godt tegn på, at fuglene har støvbadet.

En tredje form for badning hos fuglene er solbadning. På en varm og solrig plet i haven kan man opleve, at fuglene pludselig spreder vingerne ud, lægger hovedet tilbage og rejser fjerne, så solens stråler kan nå helt ind til skindet. Sådan kan de ligge et par minutter, igen afsluttende med fjerpudsning. Ligesom under støvbadning forstyrres mider og andet utøj, så fuglene derefter kan fjerne dem med næbbet. Når det er varmt og solrigt, ser vi

flere gange dagligt solsortene solbade, men også musvitter og blåmejser nyder solen på denne måde.

Det er naturligvis ikke blot i Danmark at fugle solbader. I Oman har vi for eksempel oplevet fiskehejre, hærfugl og grøn biæder solbade i dagens varmeste timer og sommetider med over 45 grader i skyggen.

Fotos: Hanne og Jens Eriksen

VIS HENSYN TIL YNGLEFUGLENE

Af Klaus Bo Jensen

Der skal selvfølgelig være plads til os alle med fugle- og natur-interesse ! Vi sniger os ind på fuglene, som fuglefolk, med et ønske om at komme så tæt på som muligt ! Vi vil gerne have den "ultimate" fugleoplevelse, hvor fuglen er tæt på. Og det kan vi også godt få !

M E N - det kræver, at vi opfører os ordentligt!

Vi skal IKKE gå for tæt på ynglesteder, men opholdssteder går egentlig fint nok, da fuglene nok skal sørge for at holde behørig afstand til dig ! Ynglesteder skal selvfølgelig have den rette afstand for vores besøg. Og når vi snakker de mere sjældne og større ynglearter, skal vi selvfølgelig være endnu mere påpasselige!

100 meter!

Det er mit mantra! Du SKAL ikke være nærmere på redestedet end 100 meter ved større fugle ! (og 300 m, hvis vi snakker ørnereder).

Det giver dig RIGELIG mulighed for at få dine eftertragtede fotos ! Med dine linser, zoom-muligheder, og andet grej, kan du SAGTENS komme tæt nok på. Og endnu mere vigtigt, og det eneste rigtige ! Du generer IKKE ynglefuglen!

Vi har i vores dejlige sønderjyske område en del sjældne fugle, der kræver vores største opmærksomhed – vel at mærke, hvor vi opfører os ordentligt på FUGLENS vegne – fotografer og fuglefolk !

Vi har ynglende havørn, biæder og hedehøg som vores top-arter!

Og det gør ondt på mig, når jeg læser artiklen om biæderne, som Per Bangsgaard har forfattet.

Vi snakker om Danmarks ENESTE bi-

æder-koloni, som alene huser 5 ynglepår, der kæmper for at få yngel på vingerne ! Disse sjældne fugle kan ses FANTASTISK nok fra landevejen for de af os, der kender lokaliteten !

Men alligevel er 100 m ikke nok for "dummernikkerne", der invaderer området over markerne for at stå lige under redestederne! Hvor er det egoistisk, fladpandet og virkelig fugle-fjendsk !

Og så til vores dejlige hedehøge, der har Sønderjylland som deres kerneområde i Danmark.

2020 tegner desværre til at blive et "annus horribilis" for arten. Vore ihærdige arts koordinatører (Sv. A. Schwebs, Åge Mathiesen og Jesper Leegaard) har kæmpet en kamp i år for at få opdaget og indhegnet redestederne.

Det kolde, våde forår, hvor afgrøderne ikke var særligt høje ved hedehøgens ankomst, har nok betydet, at fuglene havde svært ved at finde egnede redesteder.

Der har været flere eksempler på, at fundne reder – endda indhegnede – er blevet opgivet pga. prædation fra oven måske, og andre uforklarlige årsager.

2 reder tæt på Ballum Slusekro i en græsmark er blevet opgivet. Skyldes det menneskelig indblanding?

Og så har vi Åges område. Danmarks hotspot for hedehøge er Ottersbøl, Skærbæk, som DOF-basen (desværre) også røber. Her har adskillige hedehøge fundet deres redesteder i tæt afstand af hinanden.

4 af årets, vel nok kun 6 redesteder, er at finde omkring Ottersbøl. Det har desværre betydet en "invasion" af fuglefotografer, der har villet tage det "ultimate" billede!

Der er eksempler på fuglefotografer, der via et kontrolslag på Facebook, har

besøgt området en 4-5 gange på en uge i al for tæt afstand af rederne ! En af rederne lå alene 20 m fra vejen. Åge har flere gange været på stedet,

Fotograf ved hedehøgereede i Ottersbøl
Foto: Åge Mathiesen

hvor fuglefotografer havde opstillet foto-skjul på vejen omkring 30 m fra redden ! Hvad fanden sker der lige der ! Hvor er hensynet henne ?

Som fotograf kan du sagtens finde et sted omkring de 100 m fra redden, hvor du både kan få gode billeder, og samtidig IKKE forstyrre fuglene ved bytteoverdragelse.

Denne artikel er skrevet i håbet om, at vi alle tager de nødvendige forholdsregler omkring vore fugle, og ikke lader vores egoisme tage over !

Lad os nu opføre os ordentlig, og give plads til at fuglene KAN være fugle !

FORMANDENS PIP

Af Kaj Abildgaard

Det var været et noget usædvanlig kvartal siden sidst.

Covid-19 har gjort, at vi ikke har kunnet gennemføre vores ture på normal vis. Kun med få deltagere. Heldigvis ser det nu bedre ud. Vi holder nu vores ture, som vi plejer. Kun undgår vi håndtryk og prøver at holde lidt afstand mel-

lem hinanden.

Det andet usædvanlige har været vejret. Første del af sommeren var våd og kold. Sidste del tør og ret varmt.

Det usædvanlige vejr har haft forskellig virkning. Nogle arter er gået meget frem. Højeste tal canadagås 135, skestork 85, sølvhejre

50 og turteldue 4-5. Andre arter skulle vi kun se ved vintertide. Det har været havlit, sangsvane og lille skallesluger. Endelig har vi set sjældne arter som rosenstær, hvidvinget terne, lille skrigørn, terekklire, flodsanger og korttået lærke.

Så stadig. Kik godt efter, når du er ude i felten.

Canadagås og sangsvaner
Foto: Svend Ove Jensen

BUNDSØ, DOF-BASEN OG LIDT STATISTIK

Af Peter Schwartz Jensen

Jeg har jævnligt indtastet observationer fra Bundsø og kom i tanke om, at jeg måske kunne få lidt overblik over det via dofbasen.dk.

Figur 1

Under fanen "Observationer" trykkede jeg på "Søg observationer". Så valgte jeg 2019, Bundsø, "Egne indtastninger" og trykkede på "SØG", hvorefter Figur 1 kom frem:

Her klikkede jeg på "Observationer til regneark" og gemte filen på computeren. Regnearket blev åbnet i Excel, hvor jeg lavede et lille program (en såkaldt makro), som kunne optælle antal obs, antal arter, antal obs-datoer plus sortere og illustrere på hvilke tidspunkter de forskellige arter var blevet set – se Figur 2.

Den anden kolonne fra venstre viser de arter, som jeg har set ved Bundsø i 2019, men den indeholder i alt 98 arter, så det er kun den øverste del af tabellen, der vises her. Den første kolonne viser

de numre, som DOFbasen tildeler de enkelte arter.

I øverste række ses fra 3. kolonne og hen mod højre de 13 datoer, på hvilke jeg har indtastet fra Bundsø, og under disse er felterne farvede, hvis jeg har set den pågældende art.

Man ser, at nogle arter ser jeg hver gang, f.eks. skarv, at nogle ser jeg kun om sommeren, f.eks. sorthalset lappe-dykker, og at nogle ser jeg netop ikke om sommeren, f.eks. lille skallesluger.

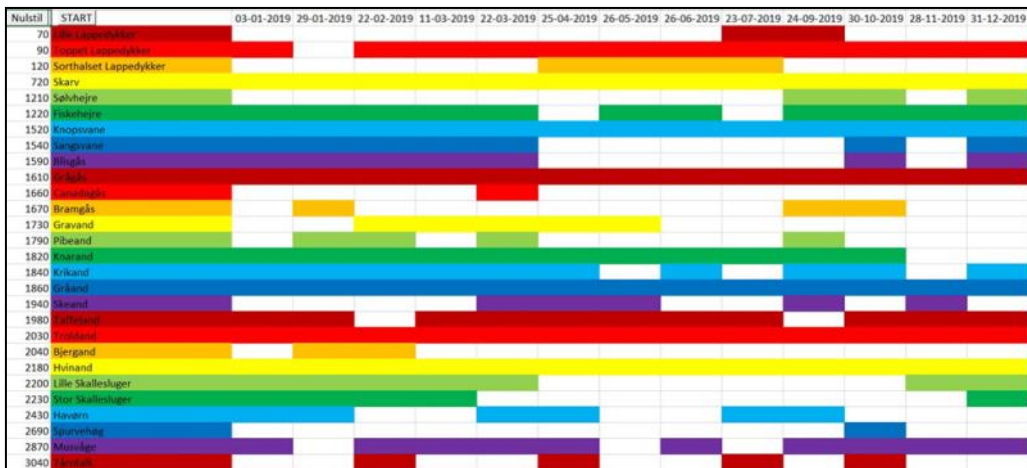
Grafikken fortæller kun om arten er set eller ej, men siger ikke noget om antallet af den enkelte art, så programmet blev lavet, så man også kan få et diagram, der viser antallet af den enkelte art som funktion af tiden – se Figur 2a, 2b og 2c.

På hver af de 13 obs-datoer er der placeret en kolonne med en højde svarende til det antal af arten, jeg har set den pågældende dag – og hvis jeg ikke så nogen, er kolonnen der ikke.

Det ses, at de tre diagrammer *selvfølgelig* stemmer med det, som Figur 2 viste for de tre arter, nemlig hele året, kun om sommeren og netop ikke om sommeren. Læg derudover mærke til forskellene på de lodrette skalaer – jeg har set mange flere skarver end af de to andre arter.

Men mine i alt kun 13 obs-datoer giver for dårlig statistik, så jeg prøvede, om mit program også kunne klare en søgning som ovenstående, men uden afkrydsning i "Egne indtastninger", så det dermed blev alle Bundsø-obs i 2019. Det kunne det, og resultatet blev (udover 86 obs-datoer med i alt 129 forskellige arter) Figur 3a, 3b og 3c.

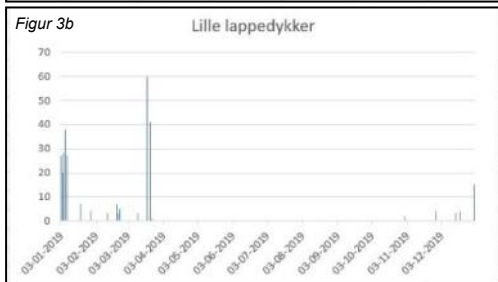
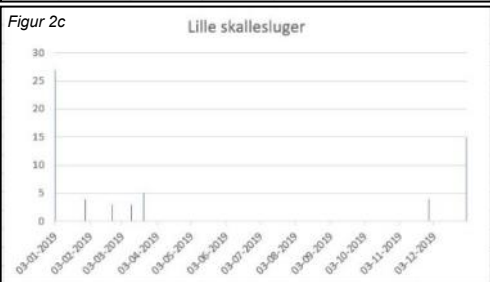
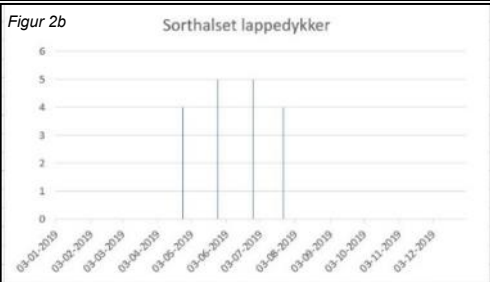
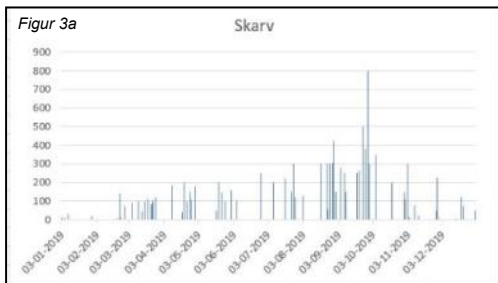
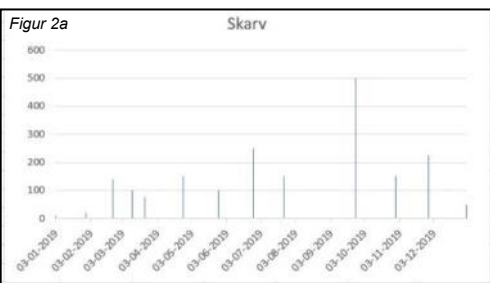
For alle tre arter ses de samme tidslige mønstre som ovenfor, men nu mere underbygget. Derudover kunne det se ud

Figur 2

til, at antallet af observerede skarver stiger sidst på sommeren (måske fordi ugerne nu er store), men falder igen frem

mod nytår – det samme ses i øvrigt, når jeg lader programmet regne på skarverne i 2018.

DINE, MINE OG VORES

Af Kim Hagen Andersen

Dette er version 3 af MINE mursejler. Da vi sidste år havde en del mursejlere flyvende rundt om huset, besluttede jeg at lave en kasse til dem, men som det altid går her på matriklen flyttede der gråspurve ind, før der kom sejlere i kassen. Så her i foråret prøvede jeg med en ny kasse, da sejlerne viste interesse for nogle gamle svalereder oppe under udhænget, ca. 8 meter oppe som det hører sig til ved denne "højt rugende" art.

Svalereder hvor der er hakket hul i enden. Væggen mellem rederne er også brudt ned og det gamle indflyvningshul er stoppet til med noget mos.

Så en aften jeg skulle ud og lukke for hønsene, sad der er sejler på væggen lige ude for døren. ????? Hmmm.. den var nok bare træt og havde sat sig

der til nat. (hov det rimer) Men de næste dage var der en del aktivitet ved en dobbelt svalerede ved døren ind til fyre rummet. Men det var jo ikke højre oppe ind 2.5 meter.

*Kuldsejlet mursejlerunge
Foto: Mette Andersen*

Så i sidste uge da jeg var i Finland ringede min kone og sagde, at der sad en mursejler på jorden. Hun forsøgte at få den i luften, da de jo efter sigende ikke kan komme op selv. Men den kunne ikke flyve ret langt. Så vi blev enig om det måtte være en ungfugl fra den svalerede ved døren.

BOM ny yngle matrikelart til os. Den blev gennet ind i reden igen og min datter kunne se at der var en til i reden.

Et par dage senere var den gal igen, denne gang sad den på trappen da hun ville tage den lettede den og fløj 10 meter, og landede på græsset. Hun gik over for at hjælpe kræet, men den lettede og fløj sin vej.

Hvad kan vi så lære af VORES mursejlere. 1. de kan godt ruge i lav højde 2. de kan godt starte fra jorden, måske fordi det var en ungfugl ??

FUGLEUNGER I HAVEN

Af Gunnar Andersen - tekst og foto

Det var ikke kun ugleunger (se *Panurus 20-2, red*) der kom på vingerne, selvom yngle sæsonen var præget af røveri af rovdyr som mår, mårhund, ræv m.m.

I foråret var jeg uheldig at rode for meget ved en jernspurverede, men 4 af ungerne blev alligevel store og fede.

Stærene havde succes. Et kuld fløj sent fra reden d. 30. Juni. Moderen havde besvær med at få lokket ungen ud.

En solsort fik unger i drivhuset, og der var der fred, så verden kunne betragtes fra en urtepotte.

En stor flagspætteunge havde ikke lyst til selv at finde føde, men sad og ventede på fodring.

En gråspurveunge kom flyvende og satte sig på min arm ved kaffebordet. Den så lidt forundret ud og fløj igen, da der ikke gav nogen småkage.

En gråand havde endelig held med at opfostre 10 ællinger i august. Mindst 5 reder blev taget i forsommeren. Det nytter at være tålmodig.

En skuffelse var det, at den grå fluesnapper svigtede i år.

Vi glæder os over det, som vi stadig kan opleve. Det var trods alt en dejlig sommer, og stærene flokkes allerede.

OPSLAGSTAVLEN

...NÅR DU GÅR FOR TÆT PÅ FUGLENE, BARE FOR AT FÅ ET BILLEDE ELLER FORDI DU ER NYSGERRIG - ISÆR I YNGLETIDEN.

NY HJEMMESIDE PÅ VEJ:
www.biaederne.dk

1. Kernebider
2. Biæder
3. Blåhals
4. Spætmejse
5. Huskade
6. Skovskade
7. Dompap
8. Rødrygget Tornskade
9. Grønirisk

10. Grønspætte
11. Stor Flagspætte
12. Hærfugl
13. Ringdue
14. Gråspurv
15. Isfugl
16. Allike
17. Musvit
18. Silkehale

19. Blåmejse
20. Stillids
21. Rødhals
22. Bogfinke
23. Rødtoppet Fuglekonge
24. Gråand
25. Gærdesmutte

NB: Det er Kim ham selv. Der har sendt billedet af sit andet jeg. Red.

GÆT'N FUGL

Løsning på GÆT'N FUGL i Panurus nummer 2020-2:

RØD- BEN

Den var vist
ikke for svær.

Fakta:

Vingefang: 45-52 cm
Længde: 28 cm
Vægt han: 85-140 g
Vægt hun: 110-155 g
Ynglealder: 1 år
Kuld størrelse: 4 æg
Antal kuld: 1
Rugetid: 24 dage
Ungetid: 25-35 dage

GÆT'N NY FUGL

En mere af de lette, men lettede gjorde den ikke.

GÆT'N FUGL er kun for sjov
Send ikke løsninger til OAS

Overraskende overrasket ved Rømødæmningen

Flensborg Fjord og Broager Vestermark

Af Oliver Laursen

På disse lokaliteter er der året rundt spænde fugle samt overraskelser. Den ene dag kan det være, at man finder en blåhals, en anden dag finder man ud af, at de har rede i rørskoven ved Broager Vig. Det er alt sammen noget som er sket, og vi kan kun håbe det bliver ved

Blåhals

Foto: Bjarne Nielsen

Bjarne Nielsen og undertegnede besøger området jævnligt, og når der kigges

grundigt på en lokalitet som ingen før kiggede på, så skal der nok findes noget godt..

Ynglefugle

Da der er en rørskov som er pænt stor, så er der plads til vandrikser som i år har fået 3 unger, og rørsanger, kærsanger og muligvis græshoppesanger, men så kom der 2 blåhalse, som nu har bygget rede i rørskoven.

Af andre fugle kan der nævnes musvåge, blishøne, munk, tomsanger, hvid vipstjert, gulbug, gøg blåmejse, musvit og så meget andet som har fået unger på vingerne.

Hvad man kan forvente

Man skal helst tage derud enten tidligt på dagen eller midt på dagen fordi det er der fuglene er mest aktive.

Her midt sommer er det lidt dødt med de rigtige spændene fugle MEN man skal bare vente til efterår fordi det er der trækfuglene kommer og de kan blive gode

Jernspurv

Foto: Oliver Laursen

måske en tredækker kan finde på at lande i rørskov. Den har i hvert fald været her.

Ellers bliver det blandt andet til lidt rov- fugle og masser af sangfuglesang.

Fugletræk: forår

Om foråret er der en del rov- fugle som trækker blandt andet vandrefalk, lærke- falk dværgfalk, fiskeørn, hvepsevåge musvåge og rød glente.

Småfuglene kommer også. Gul, hvid og bjergvipstjert har været forbi i dette forår. Når man står på en høj ved et shelter, så kan man høre trækkene grønirisk og grøn- sissen mens en jernspurv synger frit fremme i toppen af et træ

Fugletræk: efterår

Om efteråret skal man stå tæt på fjorden, fordi det er der de fleste fugle trækker.

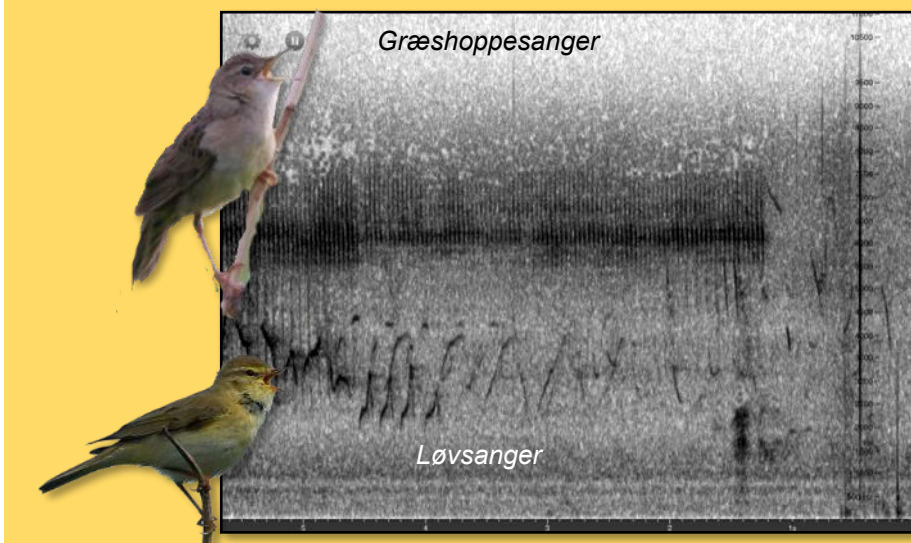
En af de fugle som trækker der er fiske- ørnen. MEN man skal virkelig være tidligt oppe for at se den, fordi den er lidt lige- som sortstrubet lom som trækker når solen kun lige er stået op.

Der er flest spændene fugle om efteråret netop fordi fuglene fra resten af Danmark skal mod Afrika, Spanien m.m. Så derfor kan det være, at de lige flyver mod broa- gerland for at være over land før de fly- ver over vand (de fleste småfugle vil helst ikke flyve over vand)

Et panorama skud af Flensborg fjord, og Broager vestermark

LØSNING PÅ SPEKTROGRAMUDFORDRINGEN I SIDSTE NUMMER. Egentlig ikke så svær endda, vel?

HAVØRNENE I SØNDERJYLLAND

Af Preben Jensen

Lokalkoordinator for havørnene i Sønderjylland.

Så er der her en oversigt over resultatet af Havørnenes indsats i Sønderjylland i 2020 med 12 store unger fra 8 reder. De 2 unger på rede nr. 14 - Haderslev Fjord - blev ringmærket den 23. Maj af Kim Skelmosen og Lars Ulrich Rasmussen. Kim tog dette billede, da han kiggede op over redekanten.

Omkring rede nr. 138 Gallehus har der været en speciel historie med forstyrrelse af ungen fra 2019, som samtidig bliver forsørgt af de gamle!

Rede nr. 155 Lakolk, Rømø er ny, men det lykkedes desværre ikke denne gang. Jer tror ikke, at der er nogen eksakt viden om årsagen, men vi håber på næste år, ligesom vi også gør for Nordals og Tingdal Plantage. Der har været enkelte meldinger

om andre nye etableringer, uden det dog har kunnet konstateres.

Lokalitet	Antal unger
<i>Bankel Sø</i>	2
<i>Hostrup Sø</i>	1
<i>Haderslev Fjord</i>	2
<i>Brandsbøl Skov, Als</i>	-
<i>Brøns Skov</i>	2
<i>Genner/Slivso</i>	1
<i>Hovslund, Aabenraa</i>	1
<i>Mjang Dam</i>	2
<i>Tingdal Plantage</i>	-
<i>Kogsbøl, Tønder</i>	1
<i>Gallehus, Tønder</i>	0
<i>Rømø, Lakolk, Tønder</i>	0

MINE AGERHØNERS ENDELIGT

Af Viggo Petersen

Sidste kapitel i min agerhøneføljeton.

Rettelig har det jo slet ikke været mine agerhøns, men Ejnars agerhøns.

Ejnar, der bor lige i nærheden, fortalte mig, at han en dag først i juni lige skulle på komposten. I den forbindelse skræmte han en agerhøne op, som dog kun fløj et kort stykke ud i marken. Normalt flyver de længere væk, så Ejnar mente, at her var noget, der skulle undersøges.

Han kunne iagttage området fra et vindue i huset (*Mussi's Landbrugsmuseum, red.*)

Og ganske rigtigt, efter kort tid den luskende tilbage, og redestedet var afsløret.

Desværre var der en anden, der også fandt reden. Næste dag havde ræven været og tage hønepar.

Men måske kunne hønemor nå at ruge færdigt, samtidigt med, at hun skulle

skaffe føde.

Næste dag havde ræven været på spil igen, og der lå kun fjerene tilbage.

Og 12 æg, som aldrig blev udruget. Ejnar åbnede et af æggene og kunne konstatere, at et par dage mere, så havde de været klækket.

Ejnar og jeg håbede begge på at se hønemor med en stribe kyllinger efter sig trisse ned af marken. Men sådan blev det ikke.

Til gengæld blev ræven mæt.

Epilog.

Jeg har talt med jægeren, som sætter agerhønsene ud. Han fortæller, at han årligt udsætter 400 agerhøns henholdsvis på Kegnæs og omkring Asserballe.

Heraf skydes årligt ca. 100 stk. En del dør som følge af prædation og sygdom, men resten er med til at skabe grobund for en god bestand .

- 12 agerhøns der aldrig så marken

- Resterne af drama.

Foto: Ejnar Jørgensen (billedet)

TIL ROVFUGLETRÆF MED NIELSEN & JENSEN

Af Klaus Bo Jensen (tekst og foto)

Vore fugle er nogle dejlige uforudsigelige størrelser. Man ved aldrig, hvornår de vil glæde én med deres optræden! Anders Otto Nielsen og jeg havde en fantastisk fugleoplevelse søndag den 19/7-20, hvor vi var på vej til "fugl" i Tørsbøl Plantage (en super skov for øvrigt!).

Ved Lundtoft Bjerg så vi pludselig en elegant rovfugl svæve hen over en kornmark. Bremserne blev "hugget i", og vi "fløj" ud af bilerne (Corona-tid = 2 biler!). Det var sgu en hede-høj – han, der fouragerede over marken. Det "burde" den ikke! – det var da langt væk fra dens yngleområde ved Ballum-kanten!

Vi stadig var ved at "samle kæberne", da vi pludselig så 4 traner (2 ad. og 2 juv.) trisse rundt på en græsmark i området (sikkert ynglefuglene fra Rode mose).

Ovre ved tranerne så vi også en musvåge og en tårnfalk på udkik efter lidt markmus! Mens vi nød dette skue, kom der pludselig over min højre skulder en rovfugl indflyvende til område imod vest. Det var sørme en hvepsevåge! Dens flotte underside med

de stribede undervinger, bryst og halen med det brede, sorte endebånd var tydelig! Hold da op, hvor kan man være heldig (hva' Schwebs ☺).

Mén det stoppede IKKE der!

Nu kom der sørme også en adult havørn overflyvende område over min venstre skulder i pæn lav højde. Den søgte lidt imod vest – korrigerede retningen – og fløj så nok i retning af Søgård/Hostrup sø!

Nu måtte det da stoppe! Men NEJ!

Den 6. rovfugl - på en ½ times observationstid - kom ind for at "vise sig frem"! Det var en flot rød glente, der også havde lyst til at afsøge området!

Anders og jeg var efterhånden målløse! Det havde vi ligegodt aldrig før oplevet på så kort tid!

Morale i C dur:

*Tag en chance -
gå ned i kadence.
Observér på distance
og du vil få set elegance
og natur i balance!*

Hedehøg – han (Øster Gammelby, Visby)

FÅR VI GRØNNE PARAKITTER TIL DANMARK?

Af Kaj Abildgaard

Sikkert. De breder sig voldsomt. Oprindeligt kommer de fra Midt Afrika, men kan nu ses i mindst 35 lande især i England, Israel og i USA. Om de er fløjet dertil eller om de er undsluppet fra fangenskab, er svært at sige. De har ord for at være slemme til at bryde ud af deres bure. Omkring 1960 sås de første vildtlevende parakitler i England, og i 1970 var der kommet små kolonier til London. Senere har den bredt sig til Skotland. Ved optælling i Storbritannien i 2012 kunne man tælle 8.600 ynglepar, og man anslår, at der nu findes ca. 30.000 fugle.

Det er ikke alle, der er lige begejstrede for fuglene. De kan gå hen og bliver problematiske skadedyr for landbruget. Frugttræer kan de også finde på at plyndre. Man er desuden bange for at fuglene vil skade den

eksisterende fuglebestand ved at overtage deres redeguller. Også ved havernes foderbræt kan de jage andre fugle væk. I det sydlige Spanien er parakitlerne hårde ved Europas største flagermusart, som er udrydningstruet.

Endelig betragtes deres skræppe af nogle som støj. Nogle har klaget over forstyrrende støj om natten. Andre har måttet konstatere problemer med at sælge deres hus af samme grund.

Det er altså et spørgsmål, om vi skal byde fuglene velkommen? Det må i hvert fald anbefales at sørge at kontrollere bestanden, mens det stadig er muligt.

Der findes mindst 12 papegøjearter i Europa. I Tyskland findes den store alexanderparakit

Ovennævnte er delvis fra JV 9/8-20

Annonce

ALT I BYGGERI!

DIN PROFESIONELLE BYGGEPARTNER

SIB[®]
BYGGERI

Sjællandsgade 8-14 • 6400 Sønderborg
tlf. 74 42 49 19 • sib@sib.dk • www.sib.dk

OAS FUGLETURE

September - december

MJELS SØ, OLDENOR, OG BUNDSØ .

Lørdag d. 19. sept. kl. 9:00 – kl.12:00.

Med den nye Bundsø har vi fået endnu et godt fuglested på Nordals. Der er masser af fugle. Vi vil besøge alle 3 søer, som hver for sig har en del arter.

Mødested: P-pladsen ved pumpehuset ved Mjels Sø.

Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 42 72 04 40.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

FUGLETRÆK VED SØNDERSKOVEN.

Søndag d. 27. sept. mellem kl.10 til 14.

Du kan komme og gå, som du har lyst.

Hvis vejret arter sig, kan der komme rigtig mange rovfugle i ugerne fremover.

Begyndende med hvepsevåger, falke og høge.

Mødested: Østenden af Hjort Lorensens Vej

Turleder: Klaus Bo Jensen. Mobil 50 94 33 63.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

FUGLETRÆK VED KRAGESAND.

Søndag den 4. okt. kl. 7:30 til 11:00

Vi stiller os ved P-pladsen ved Kragesand på sydspidsen af Broagerland, og håber, der er gang i fugletrækket. Vi holder øjne og ører åbne for småfugletrækket over land og holder også øje med fjorden, hvor bl. a. ænder og gæs kan være på vej mod vest. Med lidt held kan der også komme en lom eller en kjoive forbi. Man kan komme og gå, som man har lyst til mellem kl.7:30 og 11.

Turleder: Gert Fahlberg. Tlf. 26 31 10 13.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland..

KEGNÆS.

Søndag d. 25. okt. kl.10:00 til kl.12:30.

Vi ser på, hvad der er ved Hjortholm enge og Hartsø samt havet syd for Kegsnæs.

Mødested: P-pladsen ved nordenden af Drejet ved Drejby Camping

Turleder: Viggo Petersen. Tlf. 51 35 13 73.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

BUSTUR TIL MARSKEN FOR AT SE PÅ GÆS MM.

Lørdag d. 7. nov. kl. 8:15 til kl.16:00.

Store flokke af gæs samles og finder deres føde inden trækket går videre.

Også en del rovfugle plejer at finde vej til "spisekammeret".

Af hensyn til kørsel skal vi have bindende tilmelding senest 30/10.

Turens pris kr.150 pr. deltager. Kun for OAS medlemmer.

Mødested: Kirketorvet, Sønderborg. Evt. opsamling?

Turleder: Orla Jessen. Tlf. 23 20 13 43. Arr.: OAS

Foto af tårnfalk: Per Berthing

FORMIDDAGSTUR TIL GRÅSTEN SØERNE.

Torsdag d. 12. nov. kl. 9:00 til kl. 11:30.

Normalt ses ret mange arter, nogle i hundredvis.

Mødested: P-pladsen ved Slotshaven.

Turleder: Lars P. Hansen. Tlf. 40 87 62 44.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

KELSTRUP PLANTAGE.

Søndag d. 15. nov. kl. 10:00 til kl. 12:30

Vi efterstræber skovens karakterfugle som sortspætte og huldue.

Og måske er grøn- og gråsiskenær ankommet sammen med korsnæb.

Mødested: U-formet P-plads ved Stokkebrovej imellem savværket og naturskolen.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63.

Arr. OAS/DOF-Sønderjylland.

FORMIDDAGSTUR TIL SANDBJERG MØLLESØ.

Søndag d. 22. nov. kl. 9:00 til kl. 11:30.

Vi ser ofte isfuglen, men søen er også tilholdssted for andefugle og skalleslugere.

Mødested: Ved "slottets" parkeringsplads.

Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 42 72 04 40.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

KRUSÅ MØLLESØ OG KOLLUND SKOV.

Søndag d. 6. dec. kl. 10:00 til 12:00

Arter som hvidøjlet and, rørdrum, lille skallesluger samt flere spættearter er set tidligere.

Mødested ved forsamlingshusets P-plads.

Turleder: Lars P. Hansen. Tlf. 40 87 62 44.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

*Og hvis du husker
pas og mundbind,
så kan du jo ta'
over æ græns'
efter bom og bajre*

KVÆRS GRANSKOV.

Søndag d. 13. dec. kl. 10:00 til kl. 12:30.

Variert biotop skov, hvor alle mejserne optræder såsom sort-, top-, sump- og fyrre-mejse. Og så vinterens gæste-fugle, så har du en interessant fugletur.

Mødested: "P-plads" ved skovens NØ-ende på Kværs/Søgård vejen.

Herefter lidt "julehygge" i skoven.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63.

Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland.

Announce

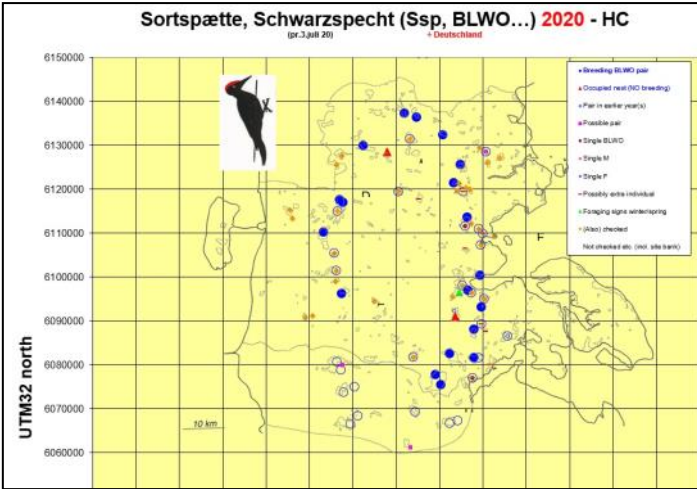
bleshøyt optik

E T A B L E R E T | 1 8 8 7

SØNDERBORG KOMMUNE MISTEDE SIN SORTSPÆTTE I ÅR

Af Hans Christensen

Som kortet viser blev der i Sønderjylland, dvs. inkl. sydlige Vejen kommune, fundet 19 yngle-, 2 revir- og 1 muligt par, foruden en del obs af 1-2 sortspætter i visse skove meldt ind af eller til mig eller på DOF-basen*. De i alt 21 'par' kan sammenlignes med 17 par året før i samme område. Fremgangen kan begrundes i de gode fødeforhold i den milde vinter.

*) Egne el. andres obs Tontoft Nakke, Kiskelund og Stursbøl vurderet, men ikke indtegnet

I kraft af viden fra farveringmærkede sortspætter (godt halvdelen af individerne i de 21 'par') opstod dog følgende to fortællinger med relation til det hidtidige ynglepar i Gråsten:

Flytning fra Gråsten til Hostrupkrat med en vis succes

Hele vinteren er der kun set hunsortspætte i Gråstenskovene. Formodning om en han blev aldrig bekræftet. Efter starten af april blev der meget stille i skoven, men alternative redetræer blev søgt

hele skoven rundt vha. skovkort (gammel bøg over ca. 100 år).

23.april var der dog kommet liv i Hostrupkrat efter næsten et års pause. Der blev hørt kvikald én gang uden yderligere tegn. Alligevel blev et par opdaget 6.maj med et næsten færdigt redehul, som andre havde påbegyndt året før og derfor var kendt. Det viste sig hurtigt at hannen var en ny sortspætte, mens hunnen var den farvering-

mærkede hun fra Gråsten. 13.maj blev fast rugning påvist, altså et meget sent par.

Omflytning af en sortspætte, her 10 km, der allerede har ynglet et sted, er ret usædvanligt, men viste sig at være en 'klog' strategi. Senere en med forbehold klog strategi:

Ved ungeringmærkningen (der var kun én unge) blev ungen pga. koldt vejr varmet af den voksne han i hullet. Da den var en af de 8 fugle med metalring, blev nummeret aflæst (en genmelding!). Dens nummer var brugt på ungerne i Gråsten året før. Dvs. den yngledes i år med sin egen mor, men altså med begrænset succes. Lignende tilfælde er publiceret i Christensen & Kampp 2003 (DOFT) på basis af årlige tilfælde 1989-2002 i bestanden. Sidst der var kendt beslægtede ynglefugle, var i 2007 (Süderlügum og Frøslev).

Ved afslutningen af ungeringmærkningen fodrede den første voksne sortspætte i hullet inden vi havde forladt redeom-

rådet, hvilket ofte ses.

I Hostrupkrat var 3 af 5 gode huller med alliker, inden sortspætteparret opstod sent i april, og derfor ikke fik problemer med at lave et nyt hul og holde det til sig selv. Nærmeste allike sås dog mobbe hansortspætten 2.juni, mens den var inde i hullet for at fodre. Ved samtlige til- og fraflyvninger til hullet sås sortspættene da også være ekstremt opmærksomme - ikke på mig, men på om der var alliker i nærheden. På det tidspunkt havde enkelte alliker stadig unger selv.

Et måske godt bud på det lave antal unger er foreslået at være, at alliker har været inde i sortspættereden og stjæle et antal æg? Jfr. iagttagelsen af meget agtpågivende sortspætter, når alliker var i nærheden.

Hvor 'datingsitet' for dette par har været vides ikke, men Kværs Granskov ligger lige på ruten og er kendt som et sted der tit ses sortspætter på DOF-basen. Skoven kan være fødesøgningsområde for flere nabopar.

De fleste obs har stor gavn af teleskop. Med et godt teleskop er det nærliggende med en smartphoneadapter. Denne 'digiscoping' og med lyd muliggør dokumentation på video eller som foto, uden billedet nødvendigvis er tip top.

*Klip fra video
ssp3juniH-
krat2_fodring1:
Den tidligere Grå-
sten-hun (se hvid
over orange på
venstre ben) fodrer
8 dage gammel
unge i Hostrupkrat
3.juni*

Udflugt fra Kollund til redeterritoriet i Gråsten forgæves

Hele vinteren var der to hunsortspætter i Kollund skov. Den ene blev farveringmærket i november og er set mange gange i skoven frem til april. Denne foretog 28.marts en tur på de 13 km til rede-

territoriet i Gråstenkovene. Om den har været der flere dage, vides ikke, men 23.marts er der på DOF basen en SY sortspætte i Kelstrup Skov, der ligger på ruten.

Udflugten til et fremmed redeterritorie fik den lokale hun til at forsvare området med den seværdige, men sjældent sete trueadfærd, hvor to sortspætter sidder næsten ubevægelig på samme træ, men forskudt ca. 90°, så de 'næsten' ikke kan se hinanden. En gang imellem flytter én sig en smule, hvorved begge laver noget næbstødspositur og vingerysten for at se farlig ud. Dette kunne jeg iagttage superfint i teleskopet i to en halv time til noget fik begge sortspætter til at flyve. Næste dag iagttog Per Bangsgaard ikke noget lignende, men den lokale hun var i området som om ingenting var sket dagen før. Og vi kunne igen konstatere at der stadig ikke var nogen han i skoven.

*Hun-sortspætten i Gråsten, 29.marts 2020.
Foto: Per Bangsgaard*

Kollundhunnen var tilbage i sit overnatningshul 30.marts som *territoriehævden*. Om den er blevet i skoven og om der kunne være et ynglepar i de tyske dele af skovområdet, vides ikke, men er tjekket bedst muligt frem til starten af maj.

Hun-sortspætten ved Gråsten opgav Gråsten skov i begyndelsen af april. Den havde ynglet der 2018 og -19

PANURUS

Udgives af:

Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS).

Oplag: ca. 225 eksemplarer.

Tryk: A. Søe-Knudsen, Stoholm
ISSN0904-5619

PANURUS er et medlemsblad for Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS). Bladet udkommer som udgangspunkt med 4 årlige numre.

Synspunkter, der kommer til udtryk i artikler m.m., dækker ikke nødvendigvis foreningernes holdninger. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Bladets formål er bl.a.:

- at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser.
- at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse.
- at være til gensidig inspiration.
- at formidle ornitologisk viden om primært den sønderjyske fuglefauna.

Redaktion

Viggo Petersen

Kongshoved 5

Kegnæs

6470 Sydals

5135 1373

petersenviggo@gmail.com

PRODUKTIONSPLAN FOR 2020

- Deadline for nr. 1 er 15. februar
- Deadline for nr. 2 er 15. maj
- Deadline for nr. 3 er 15. august
- **Deadline for nr. 4 er 15. november**

Artikler sendes som vedhæftet Word-fil.

Billeder og illustrationer sendes som jpg-fil/jpeg-fil eller som papirfoto /tegning til scanning (ønsker du sidstnævnte retur, bedes du notere det). Send helst ikke pdf-filer, da disse ikke umiddelbart kan redigeres.

Besøg også
www.oasweb.dk
med ture, fotos
og blog.
Her finder du også tidligere numre af PANURUS

Med ca. 200 modtagere har PANURUS en pæn læser-skare. Bladets indhold bygger på artikler og billeder, der genspejler medlemmernes oplevelser. **Vi modtager derfor gerne artikler/billeder fra dig. Disse vil blive bragt med minimal redigering.**

Redaktionen opbygger et billedarkiv om Sønderjyllands natur og fugleliv. Til dette arkiv modtager vi gerne billeder fra medlemmer fra hele landsdelen. Alle skarpe billeder har interesse og kan sendes til redaktionen. Angiv venligst oplysninger om billedet (hvem, hvad, hvor, hvornår).

Ved gengivelse i PANURUS vil fotografen altid blive krediteret.

STØT VORE ANNONCØRER - DE STØTTER OS

ORNITOLOGISK FORENING FOR ALS OG SUNDEVED

Formand: Kaj Abildgaard

Johan Skjoldborgs Vej 3
6400 Sønderborg.

Tlf.: 3020 8456

mail: kajabildgaard@stofanet.dk

www.oasweb.dk

Kontingent for 2020 (kr. 150,00)
indsættes på 1551 - 9104429

Adresseændringer, opsigelse af medlemskab m.m. sendes til formanden

~~AFSENDER~~

PANURUS

~~Viggo Petersen
Kongshoved 5
Kegnæs
6470 Sydals~~

